

ДРОГОЗЮК КРИСТІНА БОРИСІВНА

Національний університет «Одеська юридична академія»,
старший викладач кафедри цивільного процесу, кандидат юридичних наук

РОЛЬ ОРГАНІВ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ ТА МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ У ДОКАЗУВАННІ У ВИПАДКАХ, КОЛИ ВОНИ БЕРУТЬ УЧАСТЬ У СПРАВІ ДЛЯ ПОДАННЯ ВИСНОВКУ НА ВИКОНАННЯ СВОЇХ ПОВНОВАЖЕНЬ

У цивільному процесі передбачена можливість використання в процесі розгляду справи висновків, які надаються уповноваженими особами з метою сприяння правильному, своєчасному та об'єктивному вирішенню справи по суті.

Проблеми правової природи значення висновків, які надаються органами державної влади та місцевого самоврядування, досліджувалися такими вченими, як: О.Т. Боннер, С.С. Бичкова, Д.Г. Глушкова, Т.В. Цюра, Т.В. Сахнова, В.І. Тертишников, М.І. Штефан, М.С. Шакарян. Однак відкритим залишається питання щодо відношення органів державної влади та місцевого самоврядування до суб'єктів доказування.

Відповідно до п. 6 ст. 56 ЦПК України однією із форм участі органів державної влади та органів місцевого самоврядування в цивільному процесі є участь у справі за власною ініціативою або за ініціативою суду у розгляді справи для подання висновків на виконання своїх повноважень. У випадках, встановлених законом, або якщо суд визнає це за необхідне, участь зазначених органів у судовому процесі для подання висновків у справі є обов'язковою.

В юридичній науці активно дискутується питання щодо того, чи є органи державної влади та місцевого самоврядування суб'єктами доказування, у разі, коли вони беруть участь у справі для подання висновків на виконання своїх повноважень.

Т.В. Цюра з цього приводу зазначає, що особи, які надають суду висновки, не повинні брати участь в процесі доказування, оскільки таке процесуальне сумісництво буде негативно впливати на їх участь в процесі. Суд в разі необхідності може звертатись до відповідних органів за висновком з окремого питання, але особи, що надають висновок, мають бути відмежовані від участі в процесі доказування. Їх висновок має бути спрямований на відповідь стосовно конкретних питань, що поставлені в запиті судді [1, с. 127].

Однак, з такою позицією авторки навряд чи можна погодитись, оскільки органи місцевого самоврядування та органи державної влади відповідно до ст. 42 ЦПК України є учасниками справи та у випадках, коли вони беруть участь у формі надання висновків по справі, користуються загальними процесуальними правами і обов'язками учасників справи (ст. 43 ЦПК України), а також мають право висловити свою думку щодо вирішення справи по суті (ч. 6 ст. 57 ЦПК України).

Крім того, з метою надання висновку по справі, органи державної влади та місцевого самоврядування вчиняють конкретні процесуальні дії, такі як: вивчають відповідні факти, вчиняють дії щодо збору та витребування доказів, досліджують та оцінюють їх у своєму висновку тощо. Так, наприклад, відповідно до положень ст. 19 СК України орган опіки та піклування подає до суду письмовий висновок щодо вирішення спору на підставі відомостей, одержаних у результаті обстеження умов проживання дитини, батьків, інших осіб, які бажають проживати з дитиною, брати участь у її вихованні, а також на підставі інших документів, які стосуються справи. Отже, для складання такого висновку необхідна робота зі збирання, дослідження та оцінки доказів.

Деякі автори ототожнюють висновок органів державної влади та місцевого самоврядування з висновком експерта. Так, наприклад, О.А. Фоміна зазначає, що даний висновок необхідно розглядати як висновок експерта [2, с. 129]. Проте, висновок експерта за своєю природою відрізняється від висновку відповідних органів, оскільки висновок експерта є самостійним засобом доказування відповідно до ч. 2 ст. 76 ЦПК України, дослідження здійснює спеціальний суб'єкт – експерт, який має відповідати певним вимогам, що передбачені законодавством, також експерт попереджається про кримінальну відповідальність за надання неправдивого висновку. Крім того, відповідно до ст. 102 ЦПК України висновок експерта не містить правової оцінки обставин справи тощо [3, с. 91].

У свою чергу, Ю.С. Рожик слушно зазначає, що «...експерт на відміну від органів місцевого самоврядування використовує для складання висновку спеціальні знання у галузі науки, мистецтва, техніки чи ремесла, що невідомі широкому загалу учасників процесуальних відносин; експерт проводить дослідження із застосуванням відповідних методик, а орган місцевого самоврядування, виконуючи покладені на нього повноваження, констатує факти і дає їм свою оцінку..» та доходить такого висновку, що «...висновок органу місцевого самоврядування не є формою застосування спеціальних знань у цивільному процесі ні за своїм змістом, ні за правовою природою» [4, с. 213].

Проте, експерт не є суб'єктом доказування, оскільки він залучається судом для сприяння правосуддю і не здійснює ніяких дій щодо доказування.

На підставі вищенаведеного необхідно зазначити, що органи державної влади та органи місцевого самоврядування у випадках, коли вони беруть участь у справі для подання висновку на виконання своїх повноважень, є суб'єктами доказування.

Список використаної літератури:

1. Цюра Т.В. Суб'єкти доказування та оцінки доказів у цивільному процесі: дис... канд. юрид. наук: 12.00.03 /Т.В. Цюра; НАН України. Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького. – К., 2005. – С. 127.
2. Фомина Е.А. Споры о праве на воспитание детей (материально-правовые и процессуально-правовые проблемы): дис... канд. юрид. наук: 12.00.03 / Е.А. Фомина. – М., 2004. – С. 129.

3. Актуальні питання цивільного судочинства у світлі судової реформи в Україні: монографія / [С.В. Ківалов, Н.Ю. Голубева, І.В. Андронов та ін.]; за заг. ред. Н.Ю. Голубевої; НУ ОЮА. – Одеса: Юридична література, 2017. – С. 91.
4. Рожик Ю. Проблеми правового регулювання форми та змісту висновку органів місцевого самоврядування в цивільному процесі / Ю. Рожик // Вісник Львівського університету. – 2010. – Вип. 51. – С. 213.

Ключові слова: доказування, суб'єкти доказування, висновок експерта, органи державної влади, органи місцевого самоврядування, висновок, докази.

Ключевые слова: доказывание, субъекты доказывания, заключение эксперта, органы государственной власти, органы местного самоуправления, заключение, доказательства.

Key words: proving, subjects of proving, expert conclusion, public authorities, local governments, conclusion, evidence.

ГОЛУБЦОВА ОЛЕНА ОЛЕКСАНДРІВНА

Національний університет «Одеська юридична академія»,
старший викладач кафедри цивільного процесу

ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ СУДОВОГО ЗАХИСТУ ПРАВ І ЗАКОННИХ ІНТЕРЕСІВ В ЦИВІЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ УКРАЇНИ

Завданнями цивільного судочинства є справедливий, неупереджений та своєчасний розгляд і вирішення цивільних справ з метою ефективного захисту порушених, невизнаних або оспорюваних прав, свобод чи інтересів фізичних осіб, прав та інтересів юридичних осіб, інтересів держави.

Виконанню цих завдань сприяє наявність в цивільному процесі різноманітних порядків (проваджень і процедур) розгляду цивільних справ. Спрощенню та прискоренню розгляду сприяє вирішення справи в порядку наказного провадження, спрощеного позовного провадження і заочного розгляду справи. Незважаючи на однакові цілі і завдання дані порядки в значній мірі відрізняються.

У 2004 році в цивільне законодавство було введено новий вид цивільного судочинства – наказне провадження. У складі цивільного процесу з'явилися процедури заочного розгляду справи та спрощеного порядку розгляду цивільної справи. Останні дві процедури можливі в рамках тільки позовного провадження. Тому вони істотно відрізняються від наказного провадження.

За своєю суттю наказне провадження є видом судочинства, самостійність якого визначається характером правовідносин, що є предметом розгляду. Вимога направлено на стягнення грошових коштів, але такі ж вимоги можуть бути розглянуті і в порядку позовного провадження. Основна відмінність – це відсутність спору, а вірніше припу-